

D'OUS QUE BALLEN I CASES QUE ES BELLUGUEN

Preparatius. Ateneu Barcelonès, ahir

In concert. Palau del Lloctinent

No cal insistir gaire en l'enorme popularitat de Josep Maria de Sagarra i de Castellarnau (1894 - 1961), només comparable a la de Mossèn Cinto. Una de les seves especialitats més celebrades fou la poesia epigramàtica. L'any 1935, amb ocasió d'un multitudinari sopar ofert a García Lorca al restaurant de l'Estació de França, va recitar un nou poema satíric que va provocar l'entusiasme de la concurrència. De títol la "Balada de Fra Rupert", es refereix al caputxí Rupert Maria de Manresa, que havia estat secretari de l'omnipotent Cardenal Vives i Tutó (*Vives è tutto*, com era conegut al Vaticà). Més concretament, la composició al·ludeix als atributs d'aquest frare, i comença dient:

*Fra Rupert, de les dames predilecte,
menoret d'aparell extraordinari,
puja a la trona amb el ninot erecte
i com aquell que va a passar el rosari,
sense gota ni mica de respecte
als vots del venerable escapulari,
mostrant, impúdic, el que té entre cames
excita la lascívia de les dames.
I amb veu entre baríton i tenor
canta Rupert, l'impúdic fra menor:*

*Gustós, senyores, m'avinc,
a explicar-vos com els tinc.*

*Els tinc frescos i bonics
com els Pares Dominics.*

*I els tinc nets i sense tites
com els Pares Jesuïtes.*

*Els tinc grossos i rodons
com els Pares Felipons.*

I així, fins a vint-i nou rodolins més, en un *crescendo* hilarant que feu esclafir en riallades homèriques els assistents, fins al punt que va haver de fer un bis, aquest cop recitat per Margarida Xirgu enfilada damunt d'una cadira!

Bé, sense desviar-nos dels nostres propòsits consuetudinaris, resulta que Sagarra clou el quart rodolí parlant dels *Felipons*. Aquest és el malnom dels membres de la Congregació de l'Oratori de Sant Felip Neri, de qui els seguidors d'aquests papers ja coneixem prodigis certament ambigus, i de qui Fra Rupert era, segons sembla, digníssim seguidor:

*“San Felipe experimentaba tales accesos de amor de Dios, que todo su cuerpo se estremecía. A menudo tenía que descubrirse el pecho para aliviar un poco el ardor que lo consumía; y rogaba a Dios que mitigase sus consuelos para no morir de gozo.”*¹

La instal·lació dels Felipons a l'antic Call de Barcelona data de l'any 1673, amb la compravenda d'una “una casa bastant gran i rònega d'origen medieval que es trobava al final d'un camí sense sortida que es coneixia com a carrer de Mossèn Colom”, casa que es transformà en el convent i capella provincial de l'Orde. La plaça com la coneixem avui és però fruit de múltiples i successives intervencions. La darrera, els anys 50 del segle passat: després de l'infame bombardeig italià de 1938 hi havia quedat un solar (veure foto). Aleshores l'Ajuntament va decidir recrear-hi “una plaça d'aspecte antic”, així que hi van traslladar les cases dels Gremis de Sabaters i de Calderers. Aquesta darrera radicava inicialment (s. XVI) al carrer de la Bòria². Es tracta però d'una finca viatjada, perquè amb la construcció de la Via Laietana la façana ja havia estat desmuntada i portada a la plaça de Lesseps. Avui, adossada amb *naturalitat* a l'església, acull la seu de l'Escola Sant Felip Neri. Lògicament.

L'obertura de la nova Via Laietana, un esvoranc de vuitanta metres d'ample i nou-cents de llarg per connectar l'Eixample amb el mar, va afectar de forma indiscriminada edificis, carrers i places. Hom estima que vora deu mil persones es van veure desplaçades a altres indrets, però a banda dels propietaris, els llogaters no van rebre cap mena d'ajut. Tenint en compte que, amb la venda de solars, l'Ajuntament mai no va recuperar les despeses dels enderrocs, la calamitat va ser completa, llevat per al Banc Hispano Colonial de D. Antonio López, Marquès de Comillas. Mentre el setmanari catòlic *Cataluña* deia que la reforma “es una verdadera demolición a cañonazos”, *L'Esquella de la Torratxa* en va fer mofa durant mesos.

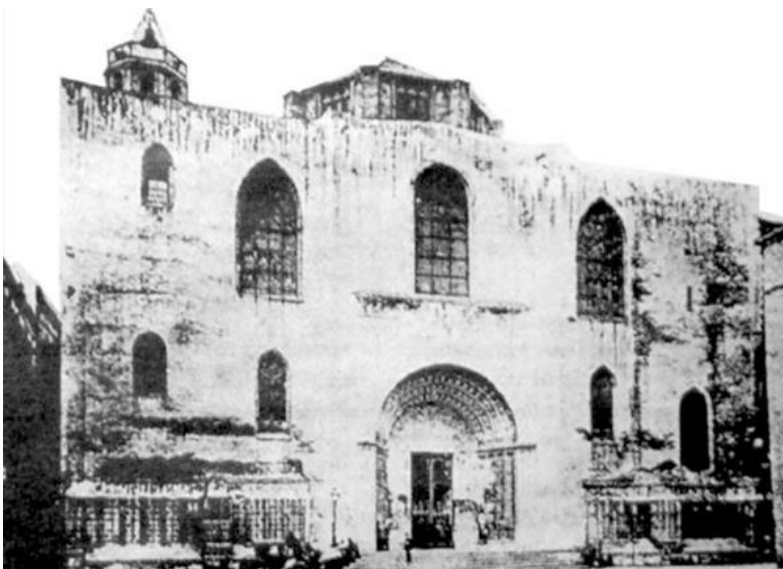
¹ https://www.corazones.org/santos/felipe_neri.htm

² La Baixada de la Bòria sortia de l'actual Plaça de l'Àngel en direcció cap el carrer de Montcada, i era tristament popular perquè era on s'iniciava la llarga passada de la comitiva dels reus condemnats a mort. D'aquí l'expressió barcelonina “passar Bòria avall”, per referir-se a fer passar algú escarni o vergonya

Però el projecte també va afectar, d'una forma ben diferent, casals nobles i palaus medievals, perquè els van salvar per a la construcció de l'inexistent Barri Gòtic, on fins llavors hi havia el barri de la Catedral. L'operació estava presidida pels principis –aleshores ja un pèl tronats, tot s'ha de dir– de la “restauració en estil”, ideologia sistematitzada per Viollet-le-Duc, restaurador dels (falsos) grans monuments medievals francesos del segle XIX, com Notre-Dame o Carcasona. En paraules de Josep Puig i Cadafalch, un dels entusiastes defensors del projecte:

«No es possible avuy tirar a terra tot lo vell, sino que cal respectar tot lo vell artístich. Els carrers de Moncada y de Mercaders estan demanant convertirse en carrers de Nuremberg o de Bruges o en una via de Florencia; es precis fer lo que M. Buls ha fet a Bruselas, ab la Gran Plassa, no destruir, sino reedificar, retornar las cosas a sa primitiva bellesa.»

Així és com els carrers i patis per on passejarem aquests dies a la percaça dels ous dansaires, no són sinó una mena de decorat que reproduceix un passat idealitzat: el rei Martí mai no va poder contemplar des del Mirador la magnífica Casa Padellàs³ perquè, ai las!, no estava a la Plaça del Rei sinó al desaparegut carrer de Mercaders.

La mateixa Catedral exhibia la façana plana i pelada, amb un aire a la de San Petronio de Bolonya (però *amb sense* marbres). Gràcies al mecenatge de Manuel Girona ara admirem la reeixida recreació neogòtica del 1890 *de tota la vida*.

El Gòtic és doncs una reformulació historicista de l'entorn de la Catedral executada mitjançant l'aprofitament d'elements esparsos i la restauració de restes preexistents i, al tanto!, el trasllat d'uns quants edificis. Sí senyor, sí, i pedra a pedra.

Comprenc que aquest serà un cop per als que no ho sabíeu, i més encara si sou *jurídics* com jo: per a un crèdul llicenciat en Dret d'orígens pagesívols i agropecuaris una de les decepcions vitals més profundes ha estat saber que els immobles es movien, amb flagrant i impune vulneració del Codi Civil.

Per sort, l'Ajuntament actual ha escomès una meditada i profunda revisió de la concepció i els usos de la ciutat, presidit pel rebuig frontal de tot allò que faci pudor de resclosit, com és ara l'Eixample i els seus inútils xamfrans. Pel que fa al barri vell, de moment no s'hi han fixat gaire, però tenim plena confiança que ben aviat s'hi centraran amb el bon gust que és marca de la casa. Mentrestant, però, han estès l'Ou com balla a la resta de barris, i de forma permanent:

³ Molt encertadament seu actual del Museu d'Història de Barcelona (MUHBA)

Aquesta és una primera –i tímida– temptativa d’Ou com balla eco-sostenible. Haurem d’admetre que encara no del tot recixida: hores d’atenta observació m’han permès confirmar que aquí, tot i reconeixent el notable estalvi d’aigua, no hi ha res que balli, les flors són blaves, i l’ou és gros i rodó.

Com el d’un Pare Felipó.

